

U JAMI MAMET PRIJE 46 GODINA

PIŠE: Vlado Božić
Speleološki odsjek PD "•eljezničar" -
Zagreb

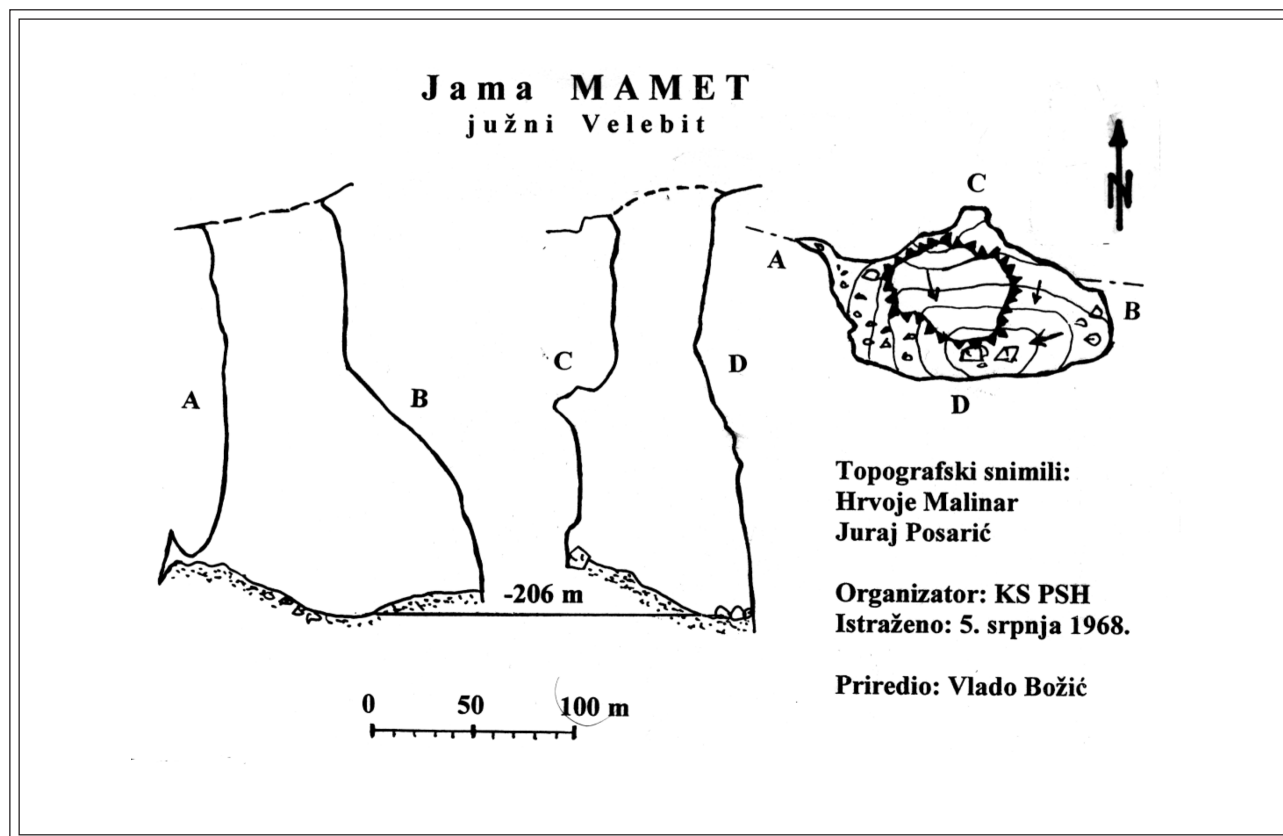
Za jamu Mamet saznali su zagrebački speleolozi u jesen 1967., kada je obavijest o njoj donio Hrvoje Malinar, član Speleološkog odsjeka PDS "Velebit" iz Zagreba. On je tijekom ljeta 1967. boravio na gradilištu brane Kruščice u Lici i tu od jednog radnika čuo za neku jamu na Velebitu velikog otvora koju još nitko nije istražio. Zainteresiravši se za nju nagovorio je tog radnika da ga odvede tamo. Kasno u jesen 1967. Malinar je prvi puta došao do jame. Vijesti koje je donio uzbudile su zagrebačke speleologe. Procijenio je da je otvor jame veći od 40 m, a dubina, prema padu kamena, oko 200 m.

Svima je odmah bilo jasno da se radi o dubokoj jami za čije se istraživanje treba dobro pripremiti. Istraživanje jame stavila je Komisija za speleologiju Planinarskog saveza Hrvatske u plan rada za 1968.

Proučavajući literaturu za vrijeme priprema, ustanovljeno je da je o toj jami već pisao Josip Poljak u svom vodiču po Velebitu još 1929. godine. Naveo je da se na *dalmatinskoj strani južnog Velebita, kod Račovog kuka (791 m) u docu Dragi nalazi propast zvana Mamet, koja je u promjeru široka 40-50 m a duboka 150 m.*

Radi što bolje pripreme za istraživanje, jamu su početkom 1968. posjetili zagrebački speleolozi u sastavu: Hrvoje Malinar, Radovan Čepelak, Juraj Posarić, Vlado Lindić, Ruža Lacko i Branko Jalčić, i ustanovili da je najlakši pristup do jame s ličke strane od •eljezničke postaje Štikade, odakle ima oko 4-5 sati hoda. Procijenili su da otvor jame ima veličinu 50x60 m, da izravna dubina iznosi 200 m, da se dolje jama još širi i da je okolica jame vrlo pogodna za logor. Tom su prilikom od goniča mazgi u Štikadi (Petra Dragičevića) saznali da je on kao dijete 1932. vodio do jame jednu ekipu austrijskih speleologa. Pomoću •adi i još nekih

38

Prijenos opreme od •eljezničke postaje Štikada do jame obavili su konji
foto: Vlado Bo•ić

Otvor jame Mamet, najveći je u Hrvatskoj (60 x 70 m)

foto: Vlado Bo•ić

Spuštanje u jamu niz sjevernu stijenu jame foto: Vlado Bo•ić

Vitlo je postavljeno desetak metara od ruba jame foto: Vlado Bo•ić

sprava spustili su se oko 80-100 m duboko, ali nisu mogli dublje jer nisu imali dovoljno opreme.

Ovi su podaci bili osnovica za daljnje pripreme istra•ivanja. Tjedan dana prije početka istra•ivanja, tj. 29-30. lipnja 1968. Hrvoje Malinar i Drago Matišić otišli su u Štikadu i tu s goničima mazgi ugovorili prijenos opreme od Štikade do jame za 4. srpnja 1968. Otišli su tada opet do jame i nastavili na dalmatinsku stranu u Obrovac da ispitaju mogućnost prilaza s mora, te opet zaključili da je prilaz s ličke strane bolji.

Ujutro 4. srpnja istra•ivačka ekipa došla je vlakom na •eljezničku postaju Štikada gdje ih je čekalo 7 mazgi s goničima. Mazge su ponijele gotovo sav teret, pa je put do jame speleolozima bio lakši iako je trajao 5,5 sati. Vođa istra•ivanja bio je autor članka, a ostali sudionici: Juraj Posarić, Branko Jal•ić, Vlado Lindić, Ru•a Lacko, Zdenko Metelko i Mladen Veliki iz SO PD “•eljezničar”; Hrvoje Malinar, Boris Vrbek, Radovan Čepelak, Mladen Garašić, Zlatko Čorak, Slavimir Slaviček,

Dubravko Penović i Miron Kovačić iz SO PDS “Velebit”; Ivica Posarić iz SO PD “Platak” Rijeka i Smail Čelebić iz SO PD “Igman” iz Sarajeva, tj. ukupno 17 sudionika.

Istog dana podignut je logor, sortirana oprema i obavljeno izvidenje jame radi određivanja mjesta za spuštanje. Na•alost, ekipa nije raspolagala s opremom koju je planirala. Naime, jedna grupa članova SO PD “•eljezničar” boravila je tjedan dana uoči ovog istra•ivanja na istra•ivanju nekih jama u Istri, i na povratku u Zagreb svu opremu (vitlo, telefone, ljestvice i u•ad) poslala brzovoznom poštom (vlakom). Na dan polaska za Štikadu ustanovljeno je da nedostaje jedna vreća s ljestvama. Kako je time cijelo istra•ivanje došlo u pitanje, dogovoreno je da se osiguranje spuštanja obavi tako da se gornji dio jame opremi ljestvama a donji dio u•etima. Zbog toga je nakon izbora mjesta za spuštanje obavljeno spajanje u•eta s ljestvama i postavljeno vitlo.

Drugog dana postavljen je telefonski kabel preko otvora jame (sa

suprotne strane otvora) kako se prilikom spuštanja ne bi zaplitaao o čelično u•e vitla. Spuštanje je počelo oko 11 sati. Prvi se u jamu spustio Hrvoje Malinar, zatim Juraj Posarić, Branko Jal•ić, Vlado Bo•ić i Smail Čelebić. Oni su topografski i fotografski simili jamu pa je zadnji izašao iz jame oko 20 sati. Time je istra•ivanje jame bilo završeno.

Budući da je vremena još bilo dosta odlučeno je da se idućeg dana u jamu spusti tko god od sudionika •eli. Tijekom cijelog trećeg dana sudionici su se spuštali u jamu i razgledavali ju. Na dno jame spustilo se ukupno 15 speleologa. Spuštanje i dizanje odvijalo se bez teškoća zahvaljujući dobrim osobinama speleološkog vitla SO PD “•eljezničar”. Do dubine od oko 120 m speleolozi su se spuštali i penjali po ljestvama osigurani čeličnim u•etom vitla. Kako više nije bilo ljestava daljih 80 m na ljestve je bilo učvršćeno u•e pa su speleolozi visjeli na čeličnom u•etu vitla a pomoću Prusikove zamke se osiguravali na postavljenom u•etu. Na taj

Ljudi uz vitlo

foto: Vlado Bo•ić

Sipar na dnu jame na kojeg su se spustili speleolozi

foto: Vlado Bo•ić

Speleolog na rubu jame

foto: Vlado Boić

način ostvaren je uobičajen princip dvostrukog osiguranja.

Telefonska veza između speleologa koji se spušta i vitla korištena je samo prilikom prvog spuštanja, a poslije je uspostavljena stalna telefonska veza između dna i površine. Sporazumijevanje prilikom spuštanja i dizanja obavljano je pomoću glasa. Unatoč velikom prostranstvu jame, jeka nije bilo, tako da je usprkos velikoj izravnoj udaljenosti sporazumijevanje pomoću glasa bilo dobro. Problema je bilo jedino prilikom izlaska posljednjeg čovjeka iz jame - Vlade Lindića. Morao je osloboditi u•e koje je za vrijeme spuštanja i dizanja speleologa bilo zategnuto u stranu pod stijenu kako bi

speleolog uvijek visio ispod njega pa se čelično u•e ne bi s njim zaplitalo. Kada je u•e oslobođeno, ono je visjelo uz u•e vitla i prilikom dizanja često se s njim zaplitalo. Unatoč poteškoćama izvlačenje je obavljeno, pa je još istog dana izvađena iz jame sva oprema (u•ad, ljestve i telefonski kabel). Četvrtog dana (7. srpnja 1968.) dignut je logor, upakirana sva oprema i opet pomoću mazgi prenešena do •eljezničke postaje Štikada.

Za cijelo vrijeme istra•ivanja vrijeme je bilo sunčano i toplo.

Organizacijske troškove istra•ivanja (prijevoz vlakom, prijenos opreme mazgama, potrošni materijal) snosila je KS PSH, dok su troškove ishrane snosili sami sudionici.

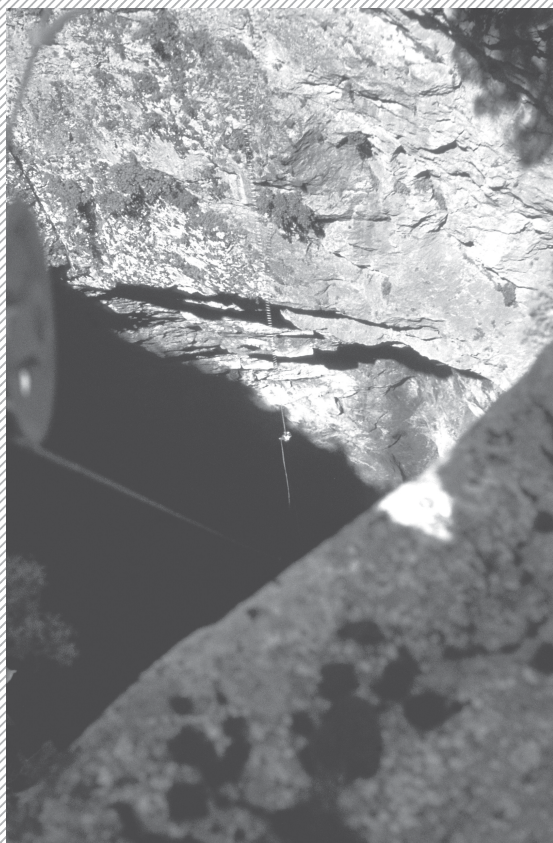
Jama Mamet nalazi se na dalmatinskoj strani Ju•nog Velebita, otkrili na polovici zračne udaljenosti između Gračaca i Obrovca, oko 450 m istočno od Ra•ovog kuka (742 m) i oko 700 m jugozapadno od Vilenskog vrha (922 m). Otvor je smješten u prostranoj udolini zvanoj Draga koja se prostire u pravcu istok-zapad u du•ini oko 1 km, širokoj oko 0,5 km. Sa sjevera Dragu okru•uju vrhovi Vilenski vrh (922 m) i Golo brdo (957 m) a s juga Ra•ov kuk. Dolina je bila djelomično obrađena a dijelom su bili pašnjaci. U najni•em dijelu Drage, ni•em za oko 20 m, nalazi se dolac Baljkuša, dug u pravcu sjever-jug oko 400 m, a širok oko 100 m. Ulaz u jamu nalazi se na jugoistočnom dijelu dolca Baljkuše. Otvor se lijepo vidi sa sedla ispod Vilenskog vrha, odakle staza vodi u Dragu i Baljkušu.

Na novoj karti 1:25 000 polo•aj jame ucrtan je topografskim znakom za jame, ali pod nazivom Mamed. Koordinate ulaza su: X=4900,260; Y=5558,870; Z=760 m.

Na cijelom području Baljkuše i Drage teško se mo•e uočiti slojevitost stijena. Masivni vapnenac prominskih naslaga eocenske starosti ovdje tvori razne kraške oblike od kojih su najizrazitiji kukovi i škrape.

Otvor jame je jajolikog oblika dimenzija 60x70 m, najveći u Hrvatskoj. Do polovine dubine sjeverna strana jame je potpuno okomita i po njoj je tada obavljeno spuštanje, istočna strana je prevjesna a ju•na i zapadna strana su vrlo strme. Od polovice dubine jama se širi, pa su sve stijene prevjesne, tako da na dnu jama ima dimenzije 87x157 m. Dno jame ima oblik amfiteatra. Najmanja izravna dubina iznosi 184 m (mjesto spuštanja), dok je najveća dubina jame 206 m (na jugoistočnom dijelu jame). Visina sipara na sjevernoj strani iznosi 30 m. Na sjeverozapadnoj strani jame nalazi se mala "špilja", du•ine dvadesetak metara i širine 3-4 m. Na dnu jame, na zapadnom i istočnom siparu ima velikih kamenih blokova palih sa stropa.

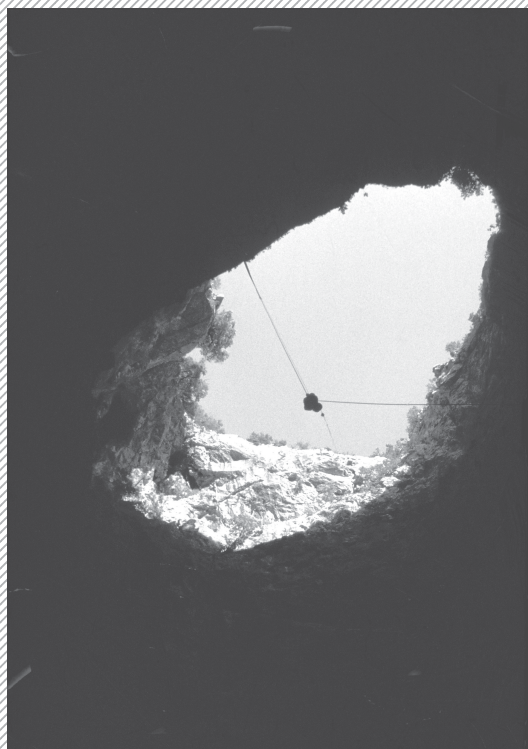
Siga u jami ima samo u "špilji" (lijepi crveni saljev). Stijene jame uz dno, kao i sipar obrasli su u lišaj i mahovinu. Na mnogim mjestima kaplje voda pa je se mo•e naći i u lokvicama. Dno jame ima izgled sitastog ponora u koji ponire

**Telefonski kabel postavljen na suprotnom rubu jame kako se ne bi zaplitao sa čeličnim u•etom vitla
foto:Vlado Bo•ić**

**Speleolog Branko Jalčić prilikom spuštanja u donjem dijelu jame (s "bombom" za vraćanje padobranskog sjedišta
foto:Vlado Bo•ić**

**Pogled s dna jame na speleologa koji se spušta
foto:Vlado Bo•ić**

**Ivica Posarić pokraj oznake dubine jame
foto:Vlado Bo•ić**

voda od otopljenog snijega koji napada u jamu.

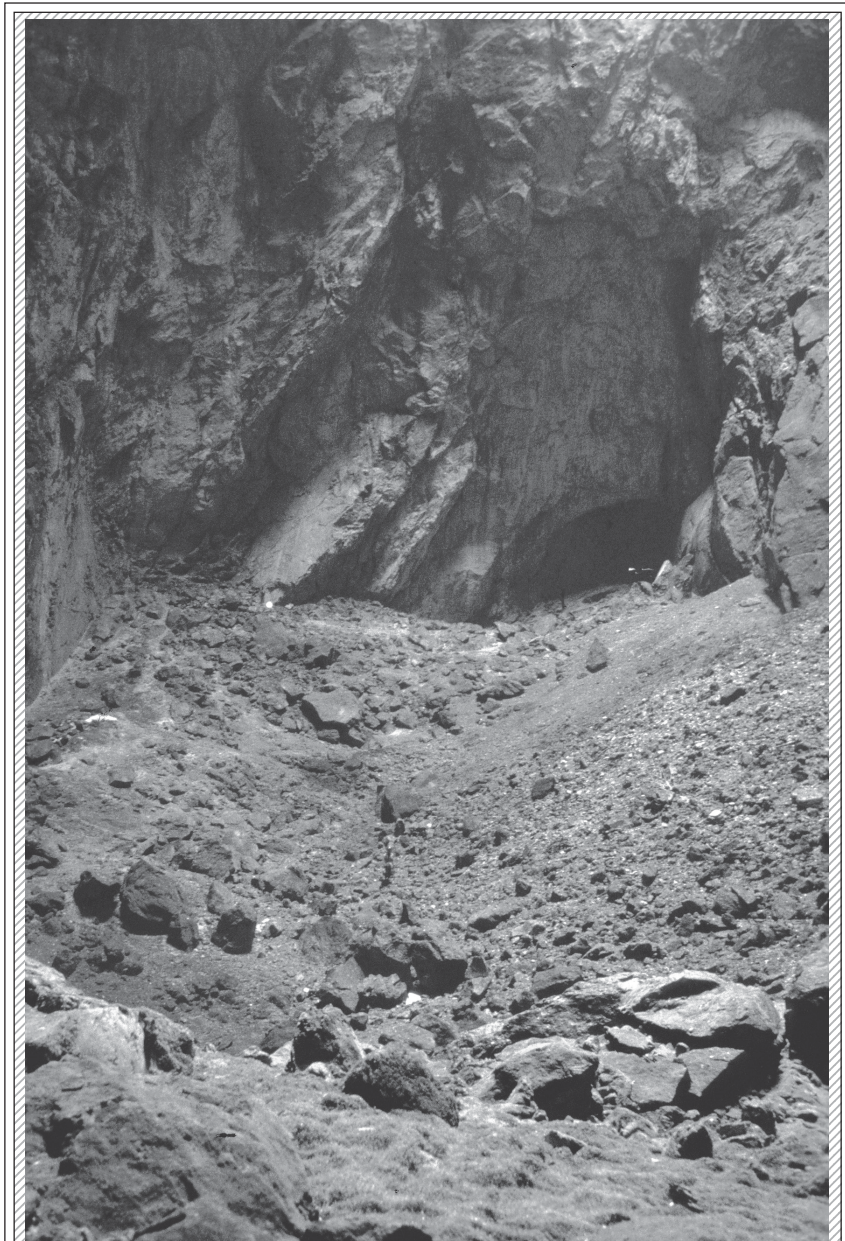
Za vrijeme ljetnih sunčanih dana sunčeve zrake dopiru do 150 m dubine. Po jami je moguće kretati se uz danje svjetlo jer ga ima dovoljno, jedino je za "špilju" potrebna svjetiljka.

Temperatura zraka iznosila je u podne na otvoru jame 31°C a u jami 7°C. Voda u jednoj lokvici blizu dna imala je temperaturu od 5°C. U jami nije primjećeno nikakvo strujenje zraka.

U prevjesnoj istočnoj stijeni jame, od površine pa do dubine od oko 80 m

gnijezde se golubovi, lastavice i čavke. Na dnu je bilo nekoliko •ivih puhova i kostiju raznih •ivotinja.

Od tada jamu je posjetilo više hrvatskih speleologa i to pomoću moderne u•etne tehnika. Prema pričanju stanovnika sela pokraj Obrovca posljednjih nekoliko godina u jamu tijekom ljetnih mjeseci već redovno dolaze i mađarski speleolozi. Nedavni posjeti zagrebačkih speleologa jami Mamet to su potvrdili, našavši u jami sidrišta koja su postavili Mađari.

Dno jame osvijetljeno danjim svjetlom   foto: Vlado Bo•ić

SUMMARY

Zagreb Speleologists heard about Mamet cave in 1967. from Hrvoje Malinar who in the same year came to its opening and rated it a high priority cave due to its 200-meter depth and extremely wide opening. In 1968 the Croatian mountaineers association and speleological society organized the exploration of the cave in which 17 members from various associations from Zagreb («•eljezničar» and «Velebit»), Rijeka («Platak») and from Sarajevo («Igman») took part. At the time modern speleological equipment, a 250-meter steel-rope windlass borrowed from «•eljezničar», a parachute seat, telephones, speleological ladders and hempen ropes were used. The ladders were placed halfway from the entrance, further there was rope as a security measure. The parachute seat was lifted and lowered in a tin box called «the bomb». Telephones were used for communication at the first descent and last ascent, otherwise normal communication was possible. From July 4 until July 7, 15 members entered the cave. It was found out that the cave had the biggest opening in Croatia (60 x 70 meters) and that it was bell shaped towards the bottom measuring 87 x 157 meters with 206 meters in depth. The sunlight reached its bottom. After that very first exploration 46 years ago a lot of Croatian speleologists have visited the cave using modern equipment (static synthetic ropes and other devices). In the last few years many Hungarian speleologists have visited the cave during summer camps. The cave is located on south Velebit between Ra•ov kuk and Vilenski vrh with the altitude of 760 meters. On topographical maps the cave is named Mamed.

**Najudaljeniji dio dna jame trebalo je osvijetliti vlastitim svjetlom
foto: Vlado Božić**